

Подольнчук О.А. к.е.н., доцент кафедри
аудиту та державного контролю
Вінницького національного аграрного університету

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ КЛАСИФІКАЦІЇ КОНТРОЛЮ

*Проаналізовано класифікаційні ознаки контролю та розкрито їх сутність.
Запропоновано власну думку щодо класифікації економічного контролю.*

*Analyzed the classification features of control and reveals their essence. Offered an opinion
regarding the classification of economic control.*

Вступ. Протягом останніх років в Україні активному обговоренню підлягають питання розвитку контролю в системі управління підприємства та держави.

Контроль – багатозначне поняття: принцип управління; стадія процесу управління; функція управління. Однак, в загальному його значені – це система спостереження і перевірка процесу функціонування відповідного об’єкта з метою виявлення його відхилень від заданих параметрів. Контроль забезпечує об’єктивність інформації та реальність справ суб’єкта господарювання, встановлює відповідність їх діяльності певним критеріям, нормативам, положенням, законам тощо.

Постановка завдання. Результати наукових досліджень провідних вітчизняних науковців: Білухи М.Т., Бутинця Ф.Ф., Виговської Н.Г., Дікань Л.В., Калюги Є.В., Кужельного М.В., Нападовської Л.В., Пантелєєва В.П., Рудницького В.С., Шевчука В.О. та інших свідчать, що за роки реформування економіки функції контролю дещо послабились. Це в свою чергу призвело до зниження інтересу громадськості до його проблем.

Метою даної дослідження є розкриття основних класифікаційних ознак контролю та висвітлення їх сутності.

Виклад основного матеріалу. Дослідження свідчать, що до сьогоденного часу серед вчених немає єдиної думки щодо назви контролю. Так, ряд вчених визначають контроль як фінансовий, який є однією із форм управління фінансами, являється особливою сферою контролю, що зумовлена формуванням і використанням фінансових ресурсів в усіх структурних підрозділах економіки держави [4, с. 10]. Інші схиляються до того, що контроль є господарським [2, с. 19], оскільки саме словосполучення характеризує економічні відносини.

На нашу думку, найбільш вдалим є визначення контролю як економічного [1, с. 14], оскільки він функціонує у сфері економіки будь-якого суб’єкта і виступає системою органів як державного так і господарського управління, які контролюють економічний та соціальний

розвиток в країні.

Рис. 1. Класифікація економічного контролю

Види контролю в літературних джерелах розглядаються за різними класифікаційними ознаками [1-4]. Класифікація – це розподіл об'єктів, понять, назв на класи, розділи за

спільною ознакою.

Дослідження думок науковців свідчать, що серед основних класифікаційних ознак контролю виділяють: за часом проведення, за джерелами інформації, за формами та видами.

За часом проведення господарський контроль поділяється на попередній, поточний (оперативний) та наступний (ретроспективний).

За джерелами інформації розрізняють документальний, фактичний та комбінований контроль [1-4].

Однак розглядаючи наступну класифікаційну ознаку – за формами здійснення, контроль класифікують окрім ревізії, тематичних перевірок, аудиту, експертиз [1, с. 16; 2, с. 20-21], на превентивні контрольні перевірки, поточні контрольні перевірки, тематичні контрольні перевірки [3, с. 35; 4, с. 21], слідство, службове розслідування [1, с. 16], лічильну перевірку звітності, обстеження, господарський спір, документальний та фактичний контроль [4, с. 21].

Особливої уваги заслуговує дослідження класифікації контролю за видами, серед яких виділяють: державний, муніципальний, відомчий, незалежний, контроль власника, внутрішньовідомчий, внутрішньогосподарський, внутрішньосистемний [1-4].

Проаналізувавши різні думки вчених щодо видів та форм економічного контролю, вважаємо доречним класифікувати його: 1 – за видами: державний, місцевий, незалежний, внутрішній та комбінований (змішаний); 2 – за формами: ревізія, тематична перевірка, аудит, експертиза; 3 – за часом проведення: попередній, поточний, наступний; 4 – за джерелами інформації: документальний, фактичний, комбінований (рис. 1).

Дослідження класифікаційних ознак контролю та розкриття їх сутності, дало можливість сформулювати власне бачення щодо класифікації економічного контролю, що на нашу думку, сприяє розкриттю змісту контролю як однієї із функцій управління в усіх сферах діяльності.

Список використаної літератури

1. Гончарук Я.А. Аудит: навч. посіб. / Я.А Гончарук., В.С. Рудницький. – К.: Знання, 2007. – 443 с.
2. Основи аудиту: [навч. посіб.] / С.І. Дерев'янка, С.О. Олійник, Н.П. Кузик, О.М. Ганяйло. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 328 с.
3. Пантелєєв В.П. Аудит: навч. посіб. / Пантелєєв В.П. – К.: «Видавничий дім Професіонал», 2008. – 400 с.
4. Усач Б.Ф. Контроль і ревізія: підручник / Усач Б.Ф. – К.: Знання-прес, 2004. – 253 с.